

Katedra št. 7-5/98
IDA REBERNAK

PESEM PRASTARA

Sonce drobimo
v strugo besed,
počasi,
hitro,
brezbrižno.

Spet in spet
morje besed.

(... in beseda je
meso postala
in med nami
prebivala...)

Spet in spet
gore besed.

(... beseda ima
magično moč...)

Spet in spet
listje besed.

Slikarju
stojim med vami
v zenitu s seboj
strahovi polegajo
slikar
rišeš mi doživeto
nikoli izpeto do
končnega dotika
čakam te z rokami
prepletenimi

od mene do tebe
počez
od tebe do mene
najdi sled
približaj se za
jutri, neskončnosti dan

Molk
Molk.
Skrito

petje
obrisov
dreves
v megli.
Veje
kot
brazde
spominov.
Listi
v travi
pozabe

O BRAZI

PESEM

I.

Človek, ki sem ga ljubil?
Človek, ki ga ljubim?
Za prihodnjost mi vem, a rad ti
vedel.
Človek, ki sem ga sovražil?
Človek, ki ga sovražim?

II.

Je spleti človek? Ja, mislim, da je.
Ne, vem. On je človek.

III.

Zmaga je poraz in to velik.

IV.

Odsel je kar tako, brez besed slo
vesa, da v obupu ročom
brez poljuba. Dal mi je svobodo in
uklonil me je v venice.
Ko je bil še zmagovalec (je spleti
kda bil?),
je bil v meri nekakšen zanos, zara-
di katerega se živim.

Tokrat sem jaz posvečen zmagi,
nekaj se je spremenilo.
Zame je bila to le ena izmed kriz,
zarj pogrebi? In če bi mi kdo rekel
(pred časom), da sem poražen, bi
ga vsekal (čeprav se mi
tako stvari upirajo. Zdaj verjamem
vsakomur.
Želja je imeti Renault 10, želja ga
je strati.

V.

a žal ima sedaj nedefiniran pojav,
ki je blizu poraza,
a še bliže zmagi. A zmaga je.....
Novi krog.

VI.

Naredi tangentno in spoznal boš, da
sem prasic,
Lepi pulover, take sive barve,
tata, kupi mi avto.

VII.

Pogrešam ga čeprav je imel le...
ne ti je žaljivo, a vendar je
večsi. Bog mi je priča, takil sem
soba in še mar kaj, zdaj se ne
mielim več.
Ne moreš razumeti?
Seveda sva se razlikovala, imela
sva skupen koren, različna
pogleda (po ne vedno). Da,
upravičujem ga, časar pred mese-
cem
ne bi nikoli storil.

VIII.

Ima kdo pravico, da igra v tako
norih dirkah, ko ve, da želi izgubi-
ti. Mislim, da jo ima. To sem izve-
dal pred kratkim.

IX.

(Zakaj pišem drugače kot nekdo?)
Zato, ker sem spoznal,
da pulover ni pulover in da zmaga
ni zmaga.
Kdaj bom lahko rekel, da sem na
koncu in
da bom lahko mahal, ne da bi se
bal posledic.

X.

Pred mesecem bi ga pljunil, a po
istem večeru, ja,
se mi je v resnici zasmilil.
Človek piše o lakoti, vojni, miru,
pa seveda o ljubezni
piše tudi o osvraženi in ljubljeni
osebi hkrati.
Komu?
Kdaj?
Kako?
Čemu ha?
Vsočupaj bodarja.

XI.

Saj sem vendar svoboden, saj mi
jo je vendar dal, a vendar.

XII.

Svinja sem. Naj bo konec. Mar
lako? Ne, mislim, da ne.
Pel bi aprodotnejše kot Joan) pa
ne morem
Jokal bi vodkno, brez strahu) pa
ne morem.
Trgal bi glave (kot sem obljubljal
pa me je strah, da bi pozabil svojo.
Drek je bil, a tudi on je lahko veli
časten.
Vsaj dvakrat več ga je bilo kot
kot je mene.
In na koncu še IX.
svinja sem (in strah me jo).

PREKLETA MISEL

Vam prihaja ciničen glas, ki me
obtožuje:

Tovariši, obtožujem tega Psa
izdaj, ne, velezdaje,
vlezdajajo človeškega roda in, na
vednega smrtnika.
Ta Pes trdi, da je naša misel
prazna še bolj kot
naše življenje.
In dejal je še, da ni bednojšega
bitja kot smo mi.
Tovariši, za to bitje zahtevam
smrt, smrt in še IX
smrt. V imenu človeštva!
Nasmehnem se, tripek, ponosen
nasmeje to.
Spomnim se, kako sem pred pet
najstimi leti, bilo je maja,
obsodil nekega „Psa“ velezdaje.
Spomnim se, kako sem kasneje
vsako uro, nepronehoma
premišljeval o njem, njegovih
besedah, mislih...
In kako sem na koncu začel verje-
ti,
verjeti v pravilnost njegovega
odcepa.
Bilo je prepozno.
Zarj, ki sem ga „Jaz“ in Zame, ki
me je obsodil On ter za
Njega, ki ga bo obsodil Neznani.
Večna pol večnega preklotstva.

PESEM O GOLOBU? (ali morda še
kaj)

Svet okoli mene je črn, umazan in
grozen
vsi se oblačijo v nekaj visokolete-
čega, ni več običajnih mask,
krink, samo grozne spake so še,
brez ukalupljenih navad
(revolucija?), brez olkanega vede-
nja.
Ni več istega svirjskega zraka,
ni več starih znancev, prijateljev,
čutim se izgubljenega,
samo leteče škatle lete po zraku
in po morjih plavajo joklene krogle.
V kotu umazane sobe sedi nosoča
dekle,
lase ima spleteno v dolgo kito,
molče pleto in težko diha,
kot da nekaj čaka, nekaj pričakuje.
Zurjaj gimi, bliska, dežuje, se
slabše bo
in v kaminu tib plamen tli,
dekle postaja nestopna, mogoča je
kučna,
z upanjem zre proti vratom
Ni več dehtečih rož, cvetočih gr-
mov... trgovine z zelenjavo so
zaprte (?),
samo golobi se še sprehajajo ne-
mno
in cerkveni zvon oznanja poldan.
Otroci v črnih majicah se igrajo,
nikoli jim ni dovolj
samoten pijanec leži v cestnom
jarku (ne prvič)
parčki se mehansko sprehajajo,
(Voljo kničati)
vsa slika deluje hinavsko (Ne zad-
njič).
Nekdo potka, mogoče je on,
mogoče, vrata se počasi odpro,
vstopi on, a sedaj ni nasmejari,
nekam čuden je, kot da se
nečesa boji, boji.
Živčno mahja po zraku, ji nekaj
izzlaga, idealisti
govori o kamnitih piramidah...
Vina na voljo, da...
a ona ga samo opazuje, nič ne
razume, (utopljenka)
zdi se ji samo, da je znorel, zblaz-
nel. (Azumela bo prepozno)
Na dvorišču zapora stoji dvajset
ljudi. (Kje sem jaz?)
tu so otroci, žene... (zakaj te ni
polje?)
vsi so utrujeni, a z upanjem zrejo
(unak postane strahopetec)
zrejo v belega goloba, ki sedi na
strohi ječe. (ko razmislija?)
Sliši se povelje, nato glasba iz sta-
rega gramofona
in dvajset ljudi omahne v pesek,
je bila mar to himna starih)
njihove oči, kot da so še zdaj upire
v goloba, (ljudi, ki so
ki nemo zaokroži nad njimi. (se
ball unreti mladi???)
Nekdo trka na vrata in ko on
odpre, (hodi po pravi poti)
preberejo ukaz, jima nataknejo
ukove, (piti pravo pijačo)
ji odpeljejo, sobo preiščejo, misel
zožgajo, (sedeti pri pravi,
postala bosta ena izmed dvajsetih,
(to ne sme biti smisel))
Ura je pet, sredo, dvajset jih čaka,
(te je strah?)
čaka ono samo besedo, trenutek,
ko kvink zamahne s sekiro
in zasliša se glasba iz starega
gramofona.

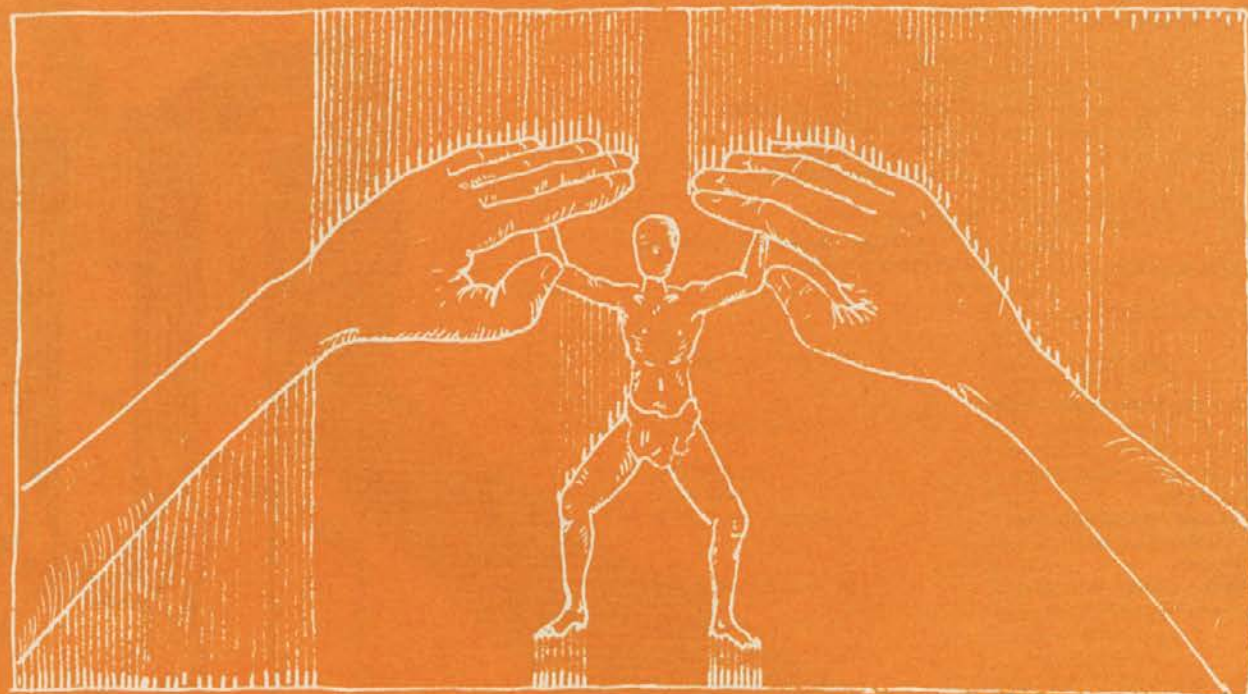
VABILO

Ne bodi sama,
Ne maram miru,
Ne maram,
da motiš moj mir.
Prihajaj, ko se dvigajo prsti,
ko te kličejo ustne
in iščeta roki.
Ne maram,
da si sama.
Ne maram,
da motiš moj mir.
Prihajaj,
ko vabim v sanje,
ko te vabi nasmeh!

ME ŠE POZNAŠ?

Molk kot teža groba
in belina neprobojna
in na mizici ob strani
v vazi šopek rož,
v dlani topla dlan,
in nad obrazom drug obraz.
Me še poznaš?
Ne vem, je to sovraštvo
ali je ljubezen,
toda zagotovo vem,
da oboje doživljam
z vso iskrenostjo,
z vsem srcem in vsem ognjem!
Me še poznaš?

Molk kot teža groba
in belina neprobojna,
ob straneh črnina prazna,
nad menoj kot slutnja prazna misel,
v dlaneh samo še led
in nad ustnami poljub slovesa.

PREPROGA V ZELENEM

Preproga v zelenem
udušila boš trd korak,
popila izbruh krvi,
preslišala psovko
in me objela,
kot prijatelj prijatelja
na dvorišču doma.

Veter bo sklonil vrhove bilk,
Sonce bo sijalo
in moje oči.

Pesem v zelenem
predramila boš mojo dušo,
udušila skrb na vsakdan,
na ustni prikladla nasmeh
in me objela,
kot prijatelj prijatelja
v gozdu doma.

Pesem ptic bo donela.
Zatrepetale bodo rože
in moje ustnice.

MINEVANJA

Ugašajo sonca,
oči
in pogledi.

Pojemajo vzdih,
objemi,
koraki in pesem.

Umirajo čustva,
poljubi / in vera v ljubezen.

NEBO SIVINE

Nebo sivine
mračnost oči
in nesigurni koraki

Kdo si,
ki me spremljaš,
ki te slutim
in te ne želim?

Tesnoba v srcu,
nemir v očeh
in nemoč telesa.

ŠTEFKA KORADE

Kot mrtva školjka
v pozabljenem zalivu
sediš sam
izgubljen
sredi kričečih misli
sam...
obupan
v labirintu brez izhoda
toda nekje v vrtincih
razburkanih valov
se premetava upanje:
rešitev vendar mora biti

gnus
(svet)
nesnaga
rijemo v nesnagi
gnusimo se drug drugemu
kvanimo si želodce
utapljammo se v obupu
— toda vseeno živimo

spoznanje,
kar naenkrat. nenadoma. občutek
praznine ti prešine
telo.

zdaj veš kar si hotel vedeti zdaj
imaš kar si hotel imeti —
spoznanje.
ničesar ni več. le spoznanje, le to
preklete spoznanje.
razumeš. ne. saj ni kaj razumeti.
čas beži človek pa ostane. ali pa
obratno. ne vem.
ni pomembno. danes ni več nič
pomembno. niti človek.

počasi zapiram
vrata za sabo
odhajam iz tvojega
življenja
izginjam v megli...

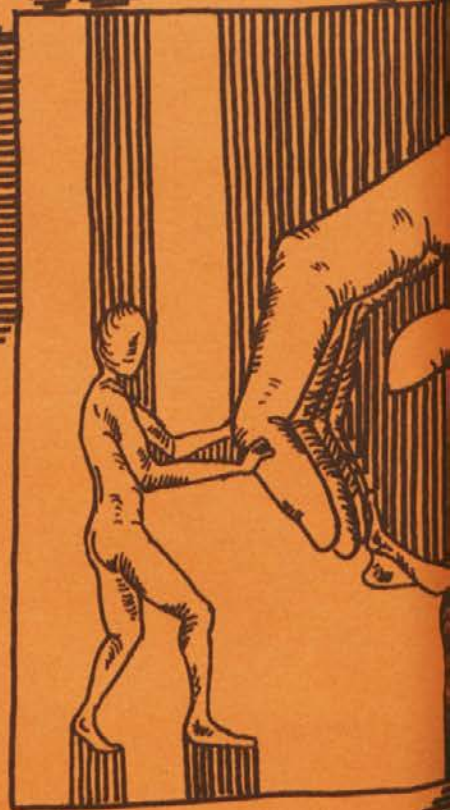
počasi me pozabljaš
postajam preteklost
morda lepa morda trpka

imena. mnogo imen. obrazi. resni
nasmejani žalostni in brezizrazni.
vrvež.
drvimo drug mimo drugega. ne
znajdemo se več.
zmešnjava. imena z obrazi.
najbolje je biti sam. potem ničesar
ne pomešaš — ne
imen ne obrazov, vendar: lahko
pozabiš svoje ime svoj
obraz.

enostavno se ne spoznaš več.

poglej skozi rešetke
vsakdanjosti
morda boš na oni strani
videl srečo
svobodo
smeh in sonce
morda pa boš razočaran
morda na oni strani ni
ničesar
le praznina
ki te vleče vase
ki te vle
poglej skozi rešetke
prijatelj

in mi povej:
se
splača?
splača?

PREDIN ZORAN

DEKLE IN ČREPINJE

Svet, ne zamerim, da zahtevam
preveč.
Ko bi vedel zame, bi dejal,
to je fakin,
hoče me ogoljufati kot šolarčka na
pragu zvestobe,
kot, da me še ne bi videl
tam zadaj na dvorišču,
tam med polomljenimi cvetovi.
Dekle izpusti črepinje
in mi umij obraz s svojo srčno
krvjo!

DVOM

Postavi se v bran.
Dvigni roke predse in usmeri
pogled v
iz naše kleti,
ki že dolgo živi od gnilih jabolk in
strahu.
Živi in umira na naših laseh.
Ljubi in joče v naših očeh.
Trpi in koplje grob med možgani
vsak dan,
vsak dan bolj,
kot, da bi hotela lagati ljudem v
dobroti pošterija,
kot, da bi hotela ubogo zvestob-o
postaviti na spolzko laž
zabave.

DOBROTA

Kolikokrat si želim otrokov cvetja
željo za obrazom,
očeta modrost v glavi
in mame srečo v rokah?
Kolikokrat te pogledam, človek
bega, za oči,
o dušo,
ko zapiraš veke pred menoj?
Hej, dobrota (žvižg) sem!
Sem, dobrota, le sem!
K nogi, daj tace daj, dobrota!
Kdo je rekel, da je dobrota sirota?
Dobrota je pes, ki ga vodimo na
sprehod življenja.

H. H.

Kadar sedimo za okroglo mizo z
željo,
da postanemo Siddharte,
ko z lepljivimi prsti iščemo
odgovore
na prozornem laku,
vstopim,
jaz, Stepni volk in vsi zbežite.
Kdo vam je povedal,
da danes ni pust!

TVOJE — MOJE

Včasih, ko pogledaš v sonce z
mislijo
o ljubezen,
se srečava na ozki poti.
Z dlanmi se opiram na pokrov
poslednje postelje
in v glavi mi šumi, slap s prebliski
spominov,
polni bliski sreče in lepote.
(moj obraz je blažen in
neznani).
Mukoma se obračam med lesenimi
stenami
in z zobmi trgom kože rdečega
žameta.
Mogoče sem besen
Mogoče nisem.
Pendar se spomni srečanja na ozki
poti,
med metrom zemlje in življenja
in takrat, ko boš stopila med duh
smeti
in lepoto bitja, ohrani svoj ponos,
ohrani belo pesem svojega
spočetja.
Spomni se žebljiv, ki so zabili
tvoje možgane
na štiri strani sveta
(kajti peta si ti),
takrat zakriči z rokami v nebo
in zemljo,
poklekni tako da bo zemlja z roba
pokrila moj obraz
in moj nasmeh.
In, če bom vstal.
Če bom vstal
z lasmi belimi, kot sneg v tvojih
rokah, prsih; z motnimi kot
spoznanje minljivosti.
In, ko bom stal meter pod zemljo
in meter nad njo,
poišči moje oči
poišči moje roke,
in položi si jih na prsi,
zajokaj, zaradi vseh britkosti,
svežih kot cvetje,
ki se mlado razrašča po kosteh,
spomni se krivičnih pogledov
pogledov zvestobe,
zakaj prizora bo lep in zadnji,
bo in nor,
bo njen konec.
Takrat bova oba
nora kot dva
spoznala ljubezen.
Če si boš zaželela leči z mano
odprti pokrov nad svojim
obrazom...
Čakam te meter nad zemljo
in meter pod njo.
Sam.

Prideš!

MARJAN VENO

TUJEC

Zaman čakaš na sinje valove sreče
zaman iščeš neizmerne globine srca
TI
ti si le tujec...

Po dveh tednih
sem prvič videl zvezde:
temu so krivi oblaki.
Po zaledeneli travi
je pritekel črn pes
in me prestrašil.
Nocoj sem razen „jurja“
zapraviš še priložnost,
da povem ljudem,
kar jim gre.
Upam da bo jutri jasna noč.

Barve so v slikah priložnosti plesa
zapuščale lito podobo.
Zapuščene smeri časa
so hotele spomine spremeniti.

Predstave
kot edino sredstvo učiti ljubezen,
kot edino:
iti mimo priložnosti
so kasneje izginjale po kotih.
Mi pa smo plesali po oceanu.
Ljubezen smo darovali brezbarvno.
Zbudili smo se med sončnim
mrkom

z razliko stoletja od drugih,
ki so svoje predstave
osvobodili večnosti
in si zagotovili uničenje...
Pozno jeseni,
nenavaden dan
in nato predčasen konec mrzlega
dneva.

Ideali niso puščali sledov.
Tiste zadnje trenutke
so ideali osvojili večnost.
Ljudje in kače —
vse je doživelo svoj zadnji dan,
ki so ga tako dolgo gradili
iz trhljih konstrukcij,
iz svoje usode.
Ostala sta kost in prah:
kačje okostje
in prah človeštva.

O, brezdejna brezna mračnih misli, uničujete človeka, brezplodna mrtva senca strmi za prisposodbo hrepenenja, a ne ve, kako jo doseči v mokrem blatu. Še opaziš ne zmote. Če hočeš vode, če si žejen, ne pij te mlake, ki iztreblja brezveznike. Raje se boj smrti, da ne zapadeš v halucinacije. Mrtvi menda ne znajo ustvarjati, a kdor po sreči živi — ne utegne, ko ga spira mokra bojazen zaostajanja.
(O, srčna tišina, to je kot pesem ljudstva, kjer zmaguje dež...)
Ker tudi blato ne pomaga.

Nekoč je živeła Rdeča kapica. Zakopala se je v blato... in.. sranje.
Našla je volka zakopanega v blato, pa je še vedno bila Rdeča kapica.
Ker ni mogla umreti, se je raje umila. Mrzla sled je ostala.
(Kot okna šklepetajo, kot strahovi se igrajo, kot sanjave blodnje...)
Rdeča kapica je znorela in ostala je še naprej Rdeča kapica. In ko je znorela pravljica, ko so umrli ljudje, bedna Rdeča kapica je požrla volka.

RESNICA!

Divji zvonovi zvone molče
v dan brez dna.
Divji glasovi strmo kriče
v dan brez dna.
Na morsk obali
kot senca je stal
na mračni skali
in strmel in se bal.
Bal se je teh divjih noči,
bal se je teh krvavih dni,
ko še kot fantič je mlad
skakljaj prek livad.
Bal se je teh mračnih senc
teh ljudi
teh dolgih senc
na katere se je lepila kri.
Bleda se mu je mrzla kovina
zažrla v meso
in lahka osladna bolečina
predrla mu je vso telo.
Rahel se je potoček razlil tam
prek livad.
S presunjeno, pobožno je željo
poslednjič v sonce obrnil oko
palestinček mlad.
Šepet zvonov je umolknil
poslednjo pomlad!

BLATO

blede modre oči
strmel je z njimi
v njene
njene so bile temne
tako temne
kot drevesno lubje
NE
bile so lepe nežne oči
njegovo žalostno srce
hitelo je
v brezdaljen sen
strmelo v nebo
kjer je odsev daljnih
ZVEZD srkal hrepenenje
njenega srca
in ga pošiljal v
neizmerne globine strasti
sanje — in ne veš če so zaman
zastrmel se je v NJENO dušo

TODA sledovi blata so ostali
na njegovem obrazu

ved..el.....jeee...
VEDELI

BEDINA MARKO

RESNICA JE KRUTA, PA TUDI LEPA

Ze več kot dvajset let se v mariborskem kulturnem prostoru uspešno predstavlja umetnik Ivan Čobal. S tem seveda nikakor ne trdim, da je dobro znan samo mariborski publiki. Nasprotno.

O razstavnem prostoru Ivana Čobala pravi Janez Messesnel (ob ustanovitvi) v Delu, 1972: "... Pri nas razmeroma nov način, pogojen nedvomno z boljšimi življenjskimi razmerami likovnih umetnikov kot nekoč, je odpiranje zasebnih razstavnih prostorov, nekakšnih miniaturnih galerij, ki rabijo sprva predvsem prikazovanju lastnega dela, navadno pa kmalu prerastejo to osnovno funkcijo, ko si priborijo vstop vanjo tudi tako ali drugače motivirane prireditve gostov. Ena takih galerij je nastala tudi v preurejenih kletnih prostorih hiše slikarja Ivana Čobala v Vinarski ulici..."

Ob dvajseti obletnici dela je v prostorih Male galerije Ivana Čobala bila na ogled retrospektivna razstava. Pogledom in mislim obiskovalcev je postavil na ogled dela, ki so nastajala od leta 1956...

V sproščnem pogovoru z njim sem izvedel marsikaj zanimivega, med drugim tudi tole o "privatni" galeriji: "Marsikdo bi imel rad galerijo; človek je sproščen, če ve, da ga ne veže noben dogovor, če nisi vezan na nobeno managersko okolje. Dela so dosti bolj iskrena; to pa se dostikrat spozna šele kasneje. Moje slikarstvo je vezano na človeka, to je figuralika, v središču katere je res človek, njegovo notranje življenje. Izogibam se — izmom, ustvarjam brez kakih namernih smeri, ki bi mi narekivale poteze s čopičem... Umetnost registrira čas, njej se imamo zahvaliti za "ponovno odkritje" vrednot. Spoznanja so minljiva.

Iz roda v rod njih pot raste. Vendar so mrtva, mrtva brez zaznavala umetnosti. Marsikdo tega ne dojame... Misel mora imeti visoko kulturo, biti moraš iskren, da izgovarjaš svojo misel; jaz jo že dvajset let, pa še sedaj prihajajo do izraza moje misli... Likovna govorica je le del zaznavanja. Poglejte, portrete in figuraliko gradimo že tisočletja. In kaj gradimo? Psihološko analizo, analizo sveta izza realnosti, poskušamo se približati primarnosti, ki jo čutimo, ki jo čutiš, a jo tako težko izraziš. Zajeti bit tega, to je resnica — kruta, pa lepa."

"Prabitnost, portret mora biti zapis podzavesti. To ni samo fotografija, oseba je tudi prizadeta kot portretiranec. To je težko odkriti, je pa značilno. Potrebna je poenostavitvenost, da pridemo do tega "ključa ustvarjanja". To se po svoje odkriva, ko odmirajo medsebojni odnosi. Čistost kot likovna govorica... To je..."

KRITIKA O ČOBALU

Kako se je odzivala kritika na dela Ivana Čobala: leta 1957 je Franc Šijanec v Novem listu zapisal: "... Čobal je kot umetnik impulzivna in globoko reflektivna narava z močno fantazijo. V njegovih študijah socialnega življenja ni važen zunanji pojem fizične narave, ampak idejni in psihični odraz človeka. Zato se čuti globina lastne subjektivne imaginacije, vrednost obče človečnosti in duhovno doživete narave... Kaže, da imamo opravka z umetniško izpovedjo človeka, kateremu je umetniško delo notranja in resnična potreba. Ustvarjanje mu je psihična analiza, iskanje in poudarjanje zunajumetniških elementov..."

Na vprašanje: "Kam bi se uvrstili, če bi se morali?", Čobal odgovarja: "To je težko povedati. Življenje človeka se povsod odvija po svojih lepota in zakonitostih; tudi v eskimskem iglju, kjer je prisotna še vedno velika mera prabitnosti, prabitnega čuta. Poglejte samo naravo, psihično spoznanje žene. Pravijo: "Joj, žena ponuja!" Saj ni res, to je prabitnost, odmaknjenost od psihične more ljubosumja, to je nuja za obstanek... Tako trditve izpovedujejo nepoznavanje. Umetnost registrira

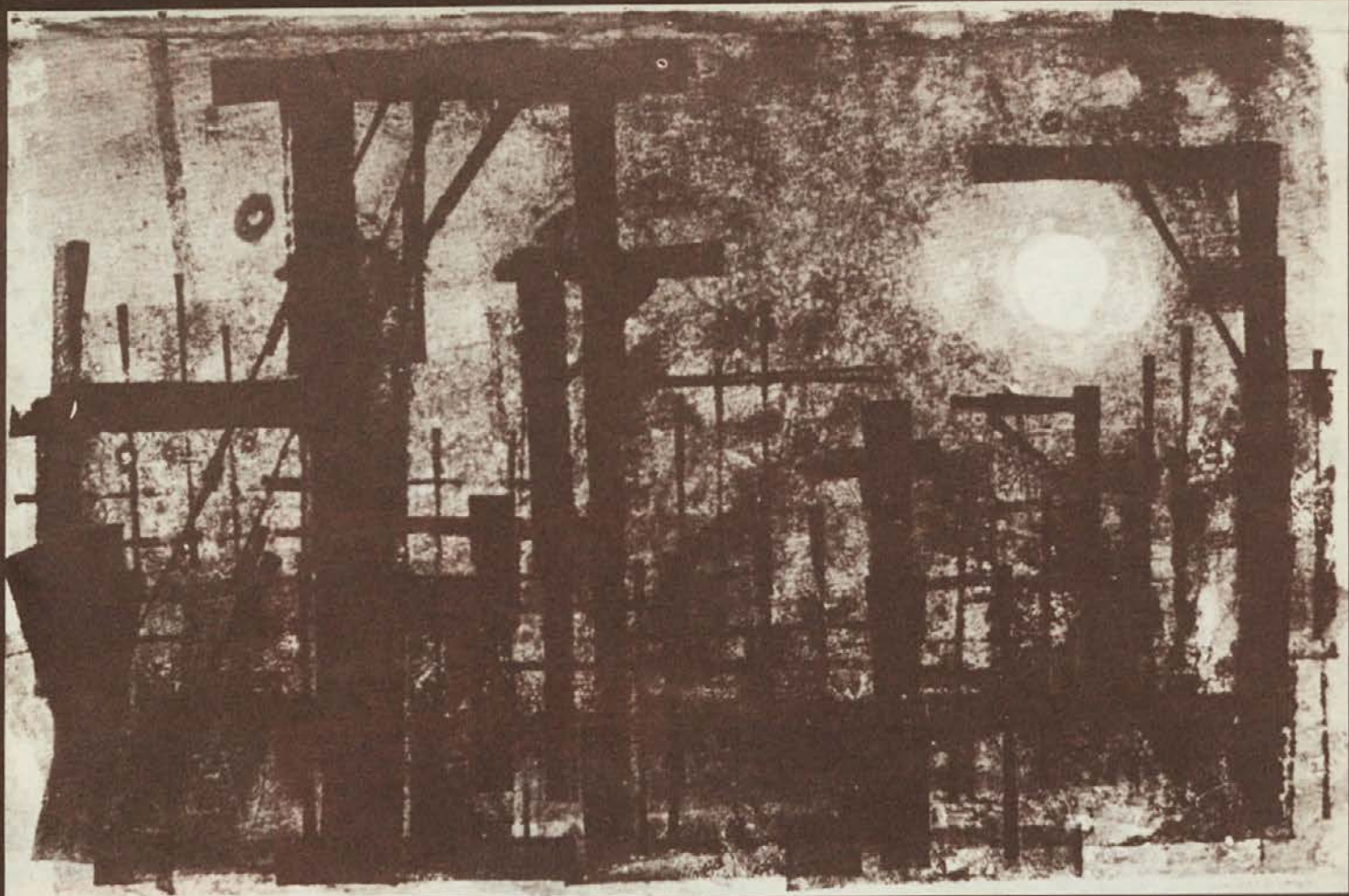
ta prabitni čut, vsaj moja, zato ne moreš biti v nobenem od — izmov. Nekaj pa drži. Lahko se govori o nekakšnem ekspresionizmu, čustveni nastrojenosti; to pa ni samo smer, to je notranja izpoved... Veste, preprost človek včasih zelo pravilno oceni moje delo, posebno takrat, ko si ne zna strokovno razlagati, ampak čuti. Moje slike so dostopne vsem, kajti človek, njegova bit se ni dosti menjala; menjale so se zunanje forme: obleka, okolje... dejansko pa živiš na isti ravni od Altamire naprej. Zato je dosti starih, neznanih mojstrov, katerih čas je že zdavnaj zakril prah pozabe. Sodobnih ne modernih. To je bistvo, ne pa — izmi. Razcepljena umetnost se bo morala ponovno združiti, da bo hotela zapisovati lepoto. Drugače pa je le žongljanje; študiraš svetlobo, odsev... v bistvu pa ni nič boljše; s tem večkrat zakrivajo risarsko neznanje. Ne rečem, da je ravno manjvredno. Zame takšen jezik ni."

"Ali iskanje resnice ni smer?"

"Ne bi rekel, da je to smer. To je zapis, o katerem smo govorili. Smer je eno, zapis pa je brez smeri." O delu Ivana Čobala pravi Jože Čurk 1976 v Večeru:

"... Čobalovo delo niha med dekorativno stilizacijo in ekspresivno izraznostjo. To najbolj izražajo njegovi portreti, ki ob pogostni, skoraj klasično zveneči poenostavitvi (posebno profilov), kažejo predvsem bistveno od portretiranca, ne pa njihovega vsakdanjega videza... Ob tem pa Čobal pri ženskih portretih nikoli ne opusti lepote generalizacije, ki se pojavlja v prefinjeni igri obrisov oziroma v poudarjenih očeh, katerih izrazna intenzivnost nas vedno znova priteguje... Čobal bi gotovo naredil prav, če bi pripravil razstavo svojih portretov, saj bi se šele na njej pokazala vsa širina umetnikove diktije... Bolj robusten se nam kaže v ženskih aktih. V njih umetnik predvsem opeva njihovo življenjsko silovitost, podčrtano s poudarjenimi spolnimi oblikami, vendar pri tem nikoli ni banalen, saj so ženska telesa predvsem simbol življenja, ki se poraja v njihovih pogosto elegantno konstruiranih, lepoto abstrahiranih oblikah... V pokrajinah, predvsem oljnih, se kaže Čobalova nrava, ki je rahlo melanholična, predstavljena z zadržano paletno barv, v katerih sestavi se razodeva zadržana resnoba, ki veže tudi iz njegovih akvareliranih pejsažev, prehajajočih pogosto v impresivni svet barvnih krokijev. Tudi tu je zaznaven razvoj, ki vodi predvsem k barvni razrešitvi nakopičene likovne problematike, ki je značilna za vso umetnikovo dejavnost, čeprav je ta izšla iz risbe in grafike, v kateri je Čobal dosegel pravo virtuoznost... Čobalovo delo niha med dekorativno stilizacijo in ekspresivno izraznostjo. To najbolj izražajo njegovi portreti, ki ob pogostni, skoraj klasično zveneči poenostavitvi (posebno profilov), kažejo predvsem bistveno od portretiranca..."

"Ali ni kakršnokoli ustvarjanje brezupno?"

Sledovi vojne, 1966, monotipije

„Ni brezupnosti. Je samo navidezni, psihološki pritisk, kadar se v zgodovini pojavi neka ideologija, pa je zakoreninjena še stara. Potrošništvo še ni misel, v tem ni lepote življenja. Zato je brezsmiselnost življenja navidezna, posameznik mora razumeti človekov razvoj in družbo, ki nastaja prehajajoč iz ene miselnosti v drugo. To so nasprotja, ki se mi zdijo popolnoma logična. V umetnosti se to odraža v tem, da se išče, išče . . . odkriva pa se staro in se prilagaja času. Takšnih pretresov kot danes je bilo v zgodovini že mnogo.“

„Potem bomo dosegli stopnjo samozavedanja?“

„Kot ideja, teorija, da. V praksi pa težko. Razmišljanje privede do tega.“

„Z Miho Malešem imata veliko skupnega?“

„?. Ne bi rekel, nekaj pa je: preprostost. Priti do stopnje preprostosti in potem graditi — na človeku . . . Rad bi se mu zahvalil za dobre želje, ki mi jih je namenil ob mojem jubileju. Risbe niso tako enostavne reči. Treba jih je spoštovati. Pračlovek je imel izreden čut opazovanja, mi ga izgubljam. Zato je marsikateremu človeku prav človek — nerazumljiv. Morda ga ‚zaslutijo‘ čez čas ali pa sploh ne.“

„Se je težko znajti v tem svetu?“

„Spremembe so običajne skozi vso zgodovino. Kadar se posvetiš umetnosti z vso svojo močjo, moraš biti pripravljen na viharje . . . Ne poznam laži, spletkarjenj in nikoli se nisem podrejal kupcu, portretirancu ali komerciali. Delam za zapis; moj razvoj je viden. Poglobljati in prilagajati se moraš motivom. Pokrajine ne zrišeš samo z barvno lestvico; psihološko jo moraš analizirati, začutiti moraš dih npravnosti in to prenesti z barvo na platno. Seveda si lahko nerazumljiv . . . Duh je vedno pred časom. Blišč je le beda. Tema malomeščana (nastajajočega) je silno temna, črna. Rad imam prozornost misli kmeta, delavca in poštenega inteligenta . . .“

Andrej Fištravec

OBRAZI

LITERARNA PRILOGA KATEDRE ŠT.2 8. FEBRUAR 1978

LIKOVNOST: JOŽE ŠUBIC
PRIPRAVILA: DANILA OREŠEK
UREDIL: GORAN DEVIDÉ